

14. až 15. století

Vážení a milí spoluobčané,

nyní, v dalším díle našeho povídání, je na řadě část Geršov. Jenže, ouha! Co mám povídat o vsi, když tu ve 14. stol. ještě nebyla? Anebo byla? Možná, že tu byla nějaká jiná ves a možná že ne. To mé dnešní (a zřejmě i několik dalších) povídání bude spíše detektivka, ale proč ne? Už dlouho se snažím přijít na to, jak to bylo s tím naším Geršovem. Dobových svědectví je málo, ale právě proto se dnes s vámi zkusím podělit o pár zajímavostí z té „naší, místní,“ historie, které se mi podařilo dohledat.

Zkusme se zamyslet nad nám dostupnými písemnými prameny. Nahlédněme do starých map, zemských desek, knih pohonných a jiných listin a již vydaných publikací, třeba těch, kde se vzpomínají pusté vsi...

Ves Geršov a mapy

Vyjděme nyní ze skutečnosti, že **území**, které dnes tvoří k.ú. Geršov a blízké okolí **patřilo nejdříve třebíčskému klášteru**. Tomu bylo při jeho vzniku (12.stol.) dáno velmi rozsáhlé území. Nejsevernější majetek kláštera byl až Rudolecká tvrz.

Roku 1298 bylo v Měříně založeno proboštství. Tím toto území přešlo zřejmě pod správu proboštství. Některé obce snad na území kláštera již byly při jeho založení, jiné vznikly posléze postupnou kolonizací, hlavně ve 13.stol... (kolonizace tu probíhala později než v Čechách, byl tu pomezí prales mezi dvěma zeměmi – Čechy a Moravou).

To jsme si připomněli už v minulé části, ale k některým, pro nás důležitým nebo zajímavým, momentům se možná ještě vrátím.

Víme už také, že **přes pomezí prales vedly zemské stezky** (nejznámější, které vedou přes Vysočinu, jsou Libická a Haberská) a určitě, jak se zalidňovala postupně krajina vznikalo i mnoho cest menších. V každém případě musely vést i „naším“ územím nějaké cesty, které jednotlivá místa spojovaly. Mohou nám tady napomoci v pátrání staré mapy? Podívejme se, co se dá najít třeba na internetu.

A pojďme hned k těm nejpovolanějším. Když mapy, tak CUZK – tedy Český úřad zeměměřičský a katastrální ([ČÚZK – Úvod \(cuzk.cz\)](http://cuzk.cz)). Kromě toho, že se přes jeho úvodní stranu dostanete třeba na *Náhled do katastru nemovitostí*, je tu sekce nazvaná *Prohlížení archiválií, archivní mapy*. V ní si můžeme dohledat staré mapy – buď přes Archiv nebo aplikaci *Vademecum*. Když si zadáme Geršov (ale i Otín či Pohořílky, nejstarší archivní mapy, které najdeme jsou barevné kopie **Císařských povinných otisků map stabilního katastru z let 1824 až 1843**. Tyto mapy jsou dostatečně podrobné, vznikly mapováním v terénu a zachycují původní stav krajiny v době mapování. To je pro bádání

skvělé, ale nás dnes zajímá mnohem starší období. (Slibuji, že k tomu 19. století se ještě někdy později také dostaneme).

Takže, kudy dál?

Pokusme se najít starší mapy. **Přes Vademecum** nebo **odkaz Sbírka 1** (úplně na konci modrého sloupce prohlížení vpravo) se dostaneme na sbírku map a plánů vydaných **do roku 1850**. Tak a jdeme na to. Map je tu přes sto, ale čím starší, tím méně přesná a podrobná. Jsou tady mapy Moravy ze 16. století, Müllerova mapa, Komenského... a všechny mají společné jedno – mezi Třebíčí a Žďárem je plno „zelených stromečků a kopečků“. Ne, že by tam nic jiného nebylo, ale mapy nejsou tak podrobné, aby zaznamenaly cesty či malé vsi. A jak je vidět, terén byl zřejmě špatně přístupný, hornatý, zarostlý zelení, a oblast tak zůstávala nezmapována. Na ukázkou tu máte část Müllerovy mapy.

Staré mapy najdeme i na MZA či stránce či www.staremapy.cz.

Na většině map se objevují především Třebíč, Velké Meziříčí, Kamenice, Stránecká Zhoř, Rudolec, Rudvíkov, Budišov... tedy sídla panstva, panské dvory, tvrže... Ale i to nám může mnohé napovědět. Např., že byla využívána cesta – Stránecká Zhoř – Chlumeck – Kamenice.

Můžeme si i představit, kudy byste se vydali třeba z Třebíče do Rudolce... Já bych asi

Horku obcházela cestou na Chlumeck a přes kopec na Měřín. Co vy?

*V poznámce k **vyplenění Třebíče Matyášem Korvínem v roce 1468** ve studii o historii Třebíče se dočteme následující, cit.:*

*...Střelka 1) tu očividně Matyáše hájí a snaží se ho zbavit jakékoli konkrétní viny na těžkostech, které se městu staly a zdůrazňuje zde jeho laskavost k přeživším. **Poměrně barvitě líčí odchod žen a dětí do Měřína** a zdůrazňuje disciplinované chování vojska k civilistům (samozřejmě až poté, co v něm udělal Matyáš pořádek) ...*

Pozn. Mínen je Eliáš Střelka Náchodský, který popsal třebíčskou historii

No vida, takže cestu z Třebíče do Měřína určitě v 15. stol. měli už vyšlapanou...

V příštím vyprávění tedy zkusím najít zmínky o 15. stol. v Měříně a blízkém okolí v nám dostupných listinách a monografiích. A věřte, že se dá najít ještě spousta, spousta zajímavostí. Pátrat v historii našeho kraje je totiž napínavější než číst nějakou detektivku.

A o tom se vás budu snažit přesvědčit.

Krásný den Vám přeje kronikářka Mirka